

ספר ברית ציון

הלכות פסוקות, הנהגות ישרות
מנהגים טהורים ואורחות חיים
עם ביאורים נבחרים ומקורות חצובים
ממעיינות טהורים
מגאוני הפוסקים ראשונים ואחרונים
והמקובלים המובהקים

ברית-מילה • קריאת השם
לידת הבת • פקידה

כתבתיו וחיברתיו בחסדי ה' יתברך וחמלתו עלי
הצב"י **בן ציון מוצפי** יצ"ו
בן להגאון הצדיק והעניו, מושיען של ישראל
המקובל הרב **סלמן מוצפי** זצ"ל וזיע"א
חסידא קדישא לישראל

יו"ל על-ידי מכון "בני ציון"
ניסן ה'תשפ"ב

ברית ציון

כל הזכויות שמורות למחבר

להערות, תיקונים ובירורים בענייני הספר:
MBZM50227@gmail.com

תוכן העניינים

הקדמה	7
דרשה לברית מילה מאדוני אבי עמ"ר ח"ר סלמן מוצפי זיע"א	15
מעשה רב	21
פרק א	א
פרק ב	ב
פרק ג	ג
פרק ד	ד
פרק ה	ה
פרק ו	ו
פרק ז	ז
פרק ח	ח
פרק ט	ט
פרק י	י
פרק יא	יא
פרק יב	יב
פרק יג	יג
וה' פקד	יד
סדר ברית מילה	טו
קיצור ההלכות	טז
מפתח מקורות	יז
מפתח ערכים	יח

תוכן העניינים

פרק א ◇ מעלת המילה א
 א. טעמיהא ב. מעלתה וג. סגולתה וז. ד. תועלת המצוה לרך הנימול וכו'

פרק ב ◇ ליל הברית – "ברית-יצחק" כז
 א. שמו "ברית-יצחק" וכו' ב. לימוד ליל הברית וימי המילה וז. ג. סדר הלימוד וז. ד. מקום הלימוד וז. ה. ברית הגדחית וז. ו. בשבת ומועדים וז. ז. תועלות הלימוד מאז ח. זהירות מדברים בטלים מגו ט. אמירת קריאת-שמע עלידי תשב"רמה י. תיקון-חצות וז. יא. האם נקראת סעודת מצוה ומז' יב. ריבוי אורות בבית היולדת ונב יג. צדקה וגד יד. ברכת "הגומל" וגד טו. הנהגות לשמירה בלילה זה וז טז. החזקת התינוק קודם הברית וסא

פרק ג ◇ בעלי-הברית סב
 א. בעלי-הברית וסב ב. מעלות המוהל וסג ג. הזמנת מוהל מומחה וירא שמים וסה ד. מילה עלידי אבי הבן וז. ה. מילה עלידי אבי האב וז. ו. מעלות הסנדק וז. ז. מעלת מצות הסנדקאות וז. ח. בחירת הסנדק ופא ט. סדר הקדימות לסנדק ופה י. סנדקאות פעמיים באותה משפחה וצ יא. זהירות מכיבוד גוי בסנדקאות וצה יב. ביטול הזמנת מוהל או סנדק וצו יג. סנדקאות וצו יד. עליית בעלי-הברית לתורה וצט טו. תספורת ובגדי שבת וקב טז. טבילת בעלי-הברית וקג יז. תענית בעלי-הברית וקד יח. שביתה ממלאכה ביום המילה וקו יט. נטילת שכר על המילה וקז כ. בעלי-ברית אבלי וקי כא. חובת המילה כשהאב אינו נוכח וקיג כב. זהירות ממילת תינוק שנולד לגויה וקיד

פרק ד ◇ תחנון ביום המילה קטו
 א. בית-הכנסת שבו נערכת המילה וקטו ב. כשבעלי-הברית משתתפים בתפילה וקיח ג. בשחרית כשהברית בצהריים וקכא ד. בתפילה שלאחר הברית וקכב ה. בהשתתפות אבי הבן שאינו משתתף בברית וקכג ו. בהשתתפות מוהל שאינו עושה את כל מעשה המילה וקכז ז. טעה ואמר תחנון במקום שפטור וקכד ח. אמירת סליחות בתענית-ציבור וקכה ט. "צדקתך" בשבת וקכו

פרק ה ◇ כסא של אליהו זכור-לטוב.....קכו

א. הכנתו במקום המילה וקכו ב. שלושה ימים קודם המילה וקלדו ג. שני כסאות וקלדו ד. מקום הנחתו וקלחו ה. הנחת התינוק עליו וקמו ו. עטיפתו וקישוטו וקמאו ז. הנחת חומשים עליו וקמגו ח. הדלקת נר ומכירת המצוה לכסותו וקמדו

פרק ו ◇ שעת המילה.....קמה

א. ביום השמיני וקמה ב. זריזין מקדימין וקמה ג. אחר חצות וקנה ד. מנחה קודם המילה וקנו ה. מילה קודמת לפדין הבכור וקנו ו. בבית-הכנסת וקנה ז. הדלקת נרות וקסב ח. בפני עשרה וקסד ט. מעלת המשתתפים בברית וקסו

פרק ז ◇ סדר המילה.....קעא

א. הכנת התינוק וקעא ב. הנהגות הסנדקאית וקעד ג. רצון, מחשבה ודיבור וקעה ד. "ברוך הבא" וקפא ה. בעמידה וקפב ו. פיוטים וקפה ז. פסוקים וקפז ח. "אשרי תבחר ותקרב" וכו' וקפו ט. כסא של אליהו וקצו י. עול מלכות שמים וקצב יא. מסירת התינוק מהאב לסנדק וקצג יב. עמידת אבי הבן ליד המוהל וקצד יג. עמידת המברכים וקצו יד. ברכת "להכניסו" וקצז טו. בריתו של אברהם אבינו ורב טז. כיסוי ערוות הנימול ורד יז. מנהג המוהלים ורו יח. סכין מחודדת ורח יט. "שהחיינו" וריא כ. פריעה וריב כא. מילה ופריעה וריז כב. אבי הבן המל בעצמו ורכ כג. עת רצון ורכא כד. מציצת הדם ורכו כה. מציצה בפה ורכז כו. עירוב הדם ביין בפי המוהל ורכט כז. "כשם שהכנסתו" ורל כח. ברכת הגפן ורלג כט. "עצי בשמים" ורלט ל. "אשר קידש" ורמב לא. "קיים את הילד" וקריאת שם ורמט לב. הטפת דם לנולד מהול ורנו לג. מילת תאומים ורנח לד. "אליהו הנביא זכור-לטוב" ורנט לה. רחיצת הפנים וראיית הסכין ורסא

פרק ח ◇ קבורת הערלה.....רסג

א. בעפר הארץ ורסג ב. מילת נפלים ורעא ג. טפטוף דם המילה על-גבי העפר ורעב ד. הכנת כלי עם עפר מערב-שבת ועדו ה. קבורת הערלה במילת פסולי חיתון וערהו

פרק ט ◇ סעודת המילה.....רעז

א. מעלתה ורעז ב. סעודה קודם המילה ורפב ג. פת, בשר ויין ורפג ד. דברי תורה וזמירות ורפו ה. טעימת הנשים ורפז ו. אין אומרים "שהשמחה במעונו" ורפח ז. "מגדול" בברכת המזון ורפט ח. עוון הנמנע מלהשתתף בה ורפט

פרק י' ◇ מילה שלא בזמנה.....רצג

א. ביום ולא בלילה ורצגו ב. דחייתה מחמת חולי ורצדו ג. דחוי, בשבת או בחמישי ושישירצו ד. נולד בניתוח ורצזו ה. עונש המבטל מצות מילה ורצצו ו. עונש המאחר מילה ורצטו ז. נולד ב־השמשות ושא ח. מילה בארץ אחת לנולד בארץ אחרת ושב

פרק יא ◇ מילה במעגל השנה.....שג

א. סעודת ברית בערב־שבת ושגו ב. שבת ושהו ג. "קידוש" בברכת הברית ושהו ד. מניעת חילול שבת ושהו ה. ראש־השנה ושתו ו. מוהל שהוא בעל־תוקע ושיבו ז. יום־הכיפורים ושיבו ח. ברכת היין ביום־הכיפורים ושיגו ט. מציצת הדם ביום־הכיפורים ושמזו י. חג־הסוכות ושיח יא. ימי הפורים ושכו יב. ערב פסח ושככו יג. ימי ספירת־העומר ושכד יד. ב־המיצרים ושכה טו. שבוע שחל בו תשעה־באב ושכה טז. סעודה בערב תשעה־באב של יז. בתשעה־באב שלא יח. בתשעה־באב נדחה שלד יט. סעודה במוצאי תענית ולו כ. בעלי־הברית בתעניות ציבור שלט כא. סעודה בימים שנהגו להתענות ושמא

פרק יב ◇ קריאת השם.....שמב

א. השפעתו על האדם ושמבו ב. טעם קריאת השם בברית ושמטו ג. שם האבות וסדר הקדימות ושמגו ד. על־שם צדיקים ושמח ה. בעניינו של יום ושסו ו. שם גוי או רשע ושסא ז. שמות שהיו קודם אברהם אבינו ושסה ח. מי שהורע מזל ו שסו ט. שמות מחודשים ושאינם מצויים ושסח י. שמות בנים לבנות ולהיפך ושסט יא. כמה שמות לתינוק אחד ושעא יב. שינוי והוספת השם לחולה ושעג יג. קריאה בשם מלא ושעד

פרק יג ◇ לידת הבת.....שעה

א. "זבד הבת" ושעה ב. עונן "בריתה" ושעתו ג. ברכת "שהחיינו" ושפא ד. זמן קריאת שם לבת ושפגו ה. שם שיש בו אותיות שם השם ושפה

וה' פקד.....שפו

תפילות ותחינות ושצב הנהגות נכוונות ותזו מצוות ותכגו ליל הטבילה ותלטו אמונה והשתדלות ותמהו

דרשה לברית מילה
מכתב-יד אדוני אבי עטרת ראשי
המקובל האלהי הרב סלמן מוצפי זיע"א

ליקוטי דרושים למילה שחלה ביום שבת חול-המועד סוכות
[שנת] תשכ"ב

לבן בתי רחל, מב"ת [מנשים באוהל תבורך]

ידוע הדבר ומפורסם העניין בכתבי האר"י זצ"ל, בברכת המילה, שמלת "המילה" עם הכולל גימטריא הוי"ה אדנ' וגימטריא סוכ"ה. וכן מזה שכתב בעין חיים [שער לג שער אונאה פרק ג], שבג' זמנים בלבד יתגלה אור נה"י [נצח הוד יסוד] דאימא בשליש עליון דת"ת [דתפארת], והם: א', בזמן שנה"י [שנצח הוד יסוד] דאימא נכנסת בנוק'. והב', בזמן תוספת שבת, שאז עולים ג' תחתונות נה"י דז"א [נצח הוד יסוד דזעיר אנפין] למעלה ממקומם בחג"ת דז"א [בחסד גבורה תפארת דזעיר אנפין], ואז בסיבת ריבוי האורות אשר שם נבקע כלי היסוד דאימא, ואז מתגלים החסדים דחג"ת דז"א [דחסד גבורה תפארת דזעיר אנפין] גם כן. וזמן הג', היא בחינת מצות מילה ופריעה, וכמו שכתב באורך [בפרק ג הנזכר]. אס"כ, מובן מזה מעלת מצות המילה [ש]עושה גלוי האורות למעלה, מה שאין יכולת בשום מצוה מהתרי"ג בלעדה לעשות זה העניין.

טעם המילה בשמיני

מס' ויבחר משה (מאסף) אות מ"ם דף קע"הקע"ו

כתבו המקובלים, שיש בז' ימים ולילה אחד ק"ף שעות, גימטריא ע"ב ס"ג מ"ה, עם הב"ן הנימול יהיו ד' שמותיו יתברך יחד, לכן צריך להמול ביום שמיני בבוקר, כי

פרק א

מעלת המילה

א. טעמים שונים נאמרו על מצות המילה: א. סימן שאנו עבדים המיוחדים להשם יתברך. ב. כריתת ברית בין שני אוהבים. ג. עדות ואות על היחוד והאמונה. ד. הבדלת עם־ישראל מן האומות. ה. הסרת זוהמת הנחש מכח חטא אדם הראשון. ו. ממעטת את כוח הטומאה והתאוה, והיא גדר לאיסורי עריות. ז. בהסרת ערלת הגוף, תוסר ערלת הלב, ויוכשר לעסק התורה וקיום המצוות. ח. מזכה לשלימות הנפש. ט. מכשרתו להיות ראוי להשראת השכינה ולהתקדש בקדושת הבורא. י. לקנות ההרגל למסור נפש על קידוש השם. יא. במילה כורתים שלוש קלי' טמאות, ומחלישים אחיזת קל' נוגה מהנימול ומהאדם העליון, והחסדים מתגלים ומתפשטים.

א. א. כתב בספר החינוך [מצוה ב]: "משרשי מצוה זו, לפי שרצה השם יתברך לקבוע בעם אשר הבדיל להיות נקרא על שמו, אות קבוע בגופם, להבדילם משאר העמים בצורת גופם, כמו שהם מובדלים מהם בצורת נפשותם, אשר מוצאם ומובאם אינו שווה". ע"כ. וכתב בספר דרך פיקודיך [מצוה עשה ב חלק המחשבה אות ד], כי טעם זה הוא הטעם הכתוב בתורה, שנאמר [בראשית יז, ז]: "והקמתי את בריתי ביני ובינך, ובין זרעך אחריך לדורותם לברית עולם, להיות לך לאלוהים ולזרעך אחריך". הנה כי ציוונו השם יתברך לרשום אותנו במקום איבר המוליד, להורות שאנחנו עבדיו מיוחדים לו מכל אומה ולשון, ומיוחדים לעבודתו, שבזה אנו ניכרים בין שאר האומות. וכן כתב הרמב"ם [המורה חלק ג פרק מט], "שיהיה לאנשי האמונה הזאת כולם, רצה לומר מאמיני יחוד השם, אות אחד גשמי שיקבצם, ולא יוכל מי שאינו מהם לומר שהוא מהם, והוא נכרי". וכן כתב רבנו בחיי ז"ל בספר כד הקמח [ערך מילה]: "כדי שיהיה לנו סימן שאנו חלק ה' וזרעו של אברהם המקודשים לשמו". וכן כתב רבנו יצחק אברבנאל ז"ל [בראשית יז יא] בשם מדרש שכל טוב [שם]: "והיה

יג. נוהגים לכבד את הסבתא או אשת הסנדק להיות סנדקאית, להביא את הילד למקום המילה ולמוסרו לאבי הבן. וגם בדבר זה, בבן הראשון הזכות של אם האב, ובבן השני הזכות לאם האם, ואחר-כך יתנו למי שירצו. ואם בעלת הזכות מוחלת ומוותרת, הרשות נתונה בידם לתת הזכות לאיזו אשה שיחפצו, וטוב לכבד אחת הנשים החשובות.

הבן רגיל ליתן למוהל מסויים למול את בניו, שאסור לו ליתן למוהל אחר למול את בניו האחרים, משום שנחשב כאילו הבטיח לראשון למול את בניו, וכדין מכירי כהונה. ואפילו באופן שהראשון מל בשכר והשני בחינם אין יכול לשנות, אלא כשיש הכרח גדול. וכן כתבו הים של שלמה [ב"ק פרק ח סימן ע], ובשיירי כנסת הגדולה [הגב"י רסד, ד] בשם שו"ת מהראנ"ח [ח"ב סימן ע], ובשו"ת חכם צבי [סימן ע], ובמגדל עוז [נ"ג אות כ], ובהגהות רעק"א על השו"ע [יו"ד רסד]. ובספר זוכר הברית [ב, לב] כתב שהעולם אין מדקדקין בזה.

יג. בספר זכרון ברית לראשונים [כללי המילה עמוד סד] כתב, "ונושאת אותו אשת בעל-הברית [הסנדק] בהדר מביתו לבית-הכנסת מיד אחר שגומרים הציבור תפילתן, ויצא האיש כנגדה מבית-הכנסת ומקבל את הנער מידה ומכניסו לבית-הכנסת למולו". ובספר מהרי"ל [מילה כב] כתב, "אמר מהר"י סג"ל דכתב מהר"ם, האשה שהיא בעלת-ברית, ליטול הילד מהיולדת להוליכו לבית-הכנסת למול,

הוא בקי ומומחה יותר מהראשון. ולדעת הט"ז, הוא הדין גם כשאין המוהל השני עדיף על הראשון ושניהם שווים, אלא שהשני אוהבו, גם-כן יכול לחזור בו, אך דעת היעב"ץ ז"ל [מגדל עוז שם], שאם שניהם שווים אינו יכול לחזור. וכן כתב בים של שלמה [בבא קמא פרק ח סימן ס]. וכתב בשו"ת חתם סופר [יו"ד סימן רמז] דגם במקום שמותר לו לחזור בו, צריך להודיע למוהל הראשון לכל הפחות יום או יומיים קודם לכן, אבל אם לא הודיע לו עד יום הברית, לא יחזור בו, שבזה גורם לו צער ובושה בריבים.

עוד כתב היעב"ץ ז"ל במגדל עוז [נחל ט ראש א יאור ד, אות ט], דהוא הדין אם המוהל מאחר והקהל ממתינים לו זמן רב, שיכול אבי הבן להביא מוהל אחר ואין צריך להמתין לראשון, ואין למוהל שום טענה עליו. וכן כתב בספר זוכר הברית [ד, ו], דאין ראוי למלאך הברית להמתין על אדם שהוא עפר מן האדמה. וראה מה שכתבנו בזה בספרנו עטרת ציון [דרושים ח"א, קפה].

עוד הביא הבית יוסף בשם המהרי"ק [שורש עז], דהוא הדין באופן שאבי

י. אין לקרוא לבן זכר בשם נקבה, כי מוריד הנשמה ממדרגת זכר למדרגת נקבה, ויש בכך פגם לנשמה, ואינו מצליח. וכן לא יקראו לנקבה בשם זכר, כי גורמים פגם לנשמתה, ועלולה להיות על-ידי כך עקרה. אבל מותר לקרוא בשמות שאינם מובהקים לבן או לבת, כגון השם "יונה", שהגם שהוא נכתב בנביאים בשם של זכר, ישנן קהילות שנהגו לקרוא כך לבנותיהן ומכוונים למין עוף ששמה יונה. כמו כן המנהג פשוט לקרוא לבת בשם מובהק של נקבה על-שם אדם זכר, וכן לקרוא לבן בשם זכר מובהק על-שם נקבה, כגון חיה על-שם חיים, וצבי על-שם צביה וכדומה.

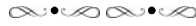
אבותינו. רבן שמעון בן גמליאל אומר, הראשונים על-ידי שהיו משתמשים ברוח-הקודש, היו מוציאים לשם המאורע, אבל אנו שאין אנו משתמשים ברוח-הקודש, אנו מוציאים לשם אבותינו. ע"כ. וכתב היפה תואר טעם מחלוקתם, דלרבי יוסי שם אבות עדיף, ואפילו היה מאורע או שהיו בעלי רוח-הקודש, שם אבות קודם, ולרבן שמעון בן גמליאל על-שם המאורע עדיף. אלא שבימינו אין לנו בעלי רוח-הקודש שיִדעו את העתיד להיות מאורע לוולד, ולכן קוראים על-שם אבותיהם. אבל אם היו יודעים המאורע ברוח-הקודש, היו קוראים על-שם המאורע, עיין שם. נמצא, בין לרבי יוסי שעל-שם אבות עדיף, ובין לרבן שמעון בן גמליאל שאין רוח-הקודש כדי לדעת המאורע, אין בימינו לקרוא שם הוולד על-שם דבר מחודש וכדומה, אלא על-שם אבותינו ורבותינו הקדושים.

ועל-פי-זוה הזהיר מור אבי זלה"ה, מנתינת שמות חדשים ומוזרים כדוגמת הניתנים כיום, הגורמים שתמשך לילד נשמה שאינה מצד הקדושה, רחמנא ליצלן.

י. **אזהרה** שמענו, שאין לאב לקרוא לבנו בשם של נקבה, ולא לבתו נקבה בשם של זכר. והטעם, כי אם קרא לבן זכר בשם נקבה, הרי זו ירידה לנשמה ממדרגת זכר למדרגת נקבה, ונחשב פגם לנשמה, וגורמים לו כמה רעות חס-ושלום. וכן אם קוראים לאשה בשם זכר, גורמים פגם לנשמתה, ואפשר שלא תוליד אותה אשה, דלא הוי לא זכר ולא נקבה, עד שיוסיפו לה שם אחר שהוא מובהק לנשים.

ויש שכתבו, לזהר גם שלא לקרוא שם לזכר על-שם נקבה, דהיינו שקורין לו בשם זכר אבל מכוונים על-שם נקבה, כגון "דן" על-שם "דינה", "ברוך" על-

ה. טוב לקרוא שם הבת בשם שמסתיים באות ה"א, הרומזת לשכינה. ומה טוב שיהיה בשמה אותיות יו"ד וה"א, או אותיות אל"ף ולמ"ד, שהן אותיות שמו של השם יתברך.

ה. מקובל לנו מאבותינו ורבותינו ז"ל, שטוב להורים שיקראו שם בנותיהם בשם שנגמר באות ה"א, שכן האשה נרמזה באות ה"א, והיא רומזת לשכינה מלכות שמים, שגם הבת רומזת לה, ועיין בזוהר הקדוש נח"א כז, ב. ורטו, ב. ובח"ג כט, א ועוד]. ועל-פי-זה, עצה טובה היא לקרוא לבת בשם "אילה". ויש בשם זה מעלה נוספת, שיש בשם זה שני שמות של הקב"ה - "אל" ו"יה". ומצינו להגר"א ז"ל [יהל אור אחרי מות סו, ב] שכתב, שבשם "אילה" יש רמז לשכינה הקדושה. ומור אבי ז"ל היה ממליץ מאוד בזה.

ו**אמנם** יש לדעת, שבכל עניין השמות צריך זהירות וחכמה גדולה כאשר משיבים לשואלים על כך, כי אין בזה דברים מוחלטים ואין לנו ידיעה ברורה בכל השמות. וראיתי לאחד שכתב, שהשם "מאירה" אינו טוב, כי הוא שם של קללה. ודבריו דברי הבל, כי אין להכריע בדברים אלו על-פי סברת הכרס. ובפרט שעל-ידי דברים אלו נכנסים אל הלב חששות סרק ודמיונות שווא הגורמים נזק לגוף ולנפש. וחלילה לישראל מלהיכשל בכל זה, ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו.

סדר הברית

הלכות
תפילות
והנהגות
לברית-מילה

תדפיס מתוך סידור
"קול ציון" לימי החול

סדר ברית מילה

מנהג ישראל, שהנשים מכינות ומלבישות את התינוק קודם המילה, ויכונו בזה עוון חוה. כמו כן נהגו שהנשים מביאות את התינוק לבית־הכנסת, כשהן עומדות בריחוק ארבע אמות זו מזו, ומוסרות אותו האחת לחבריתה. וראוי שישתתפו בהבאתו כמה אנשים ונשים, כשכל אחד מוליכו אל עבר בית־הכנסת ארבע אמות או יותר. ♦ **האשה** המגישה את הילד אל מקום המילה נקראת "סנדקאית", ועליה ללבוש בגדי שבת. וראוי שתהיה זו אשת הסנדק. ואם היא מצויה בימי נידתה, תניח תחת התינוק שתי כריות, ובעלה יקח מעל־גבי ידה את התינוק עם הכרית העליונה, וייתיר בידה את הכרית התחתונה.

פיוטים

נהגו לומר פיוטים וזמירות קודם הברית, כדי לגרש את המזיקים המתגרים בילד, ובכדי לקיים את המצוה בשמחה. [ואם אין פנאי, או בכדי למנוע טירחא דציבורא, יכולים באותה שעה בעלי הברית לומר התפילות שהובאו להלן עמוד תנה].

אערוך מהלל ניבי

סימן: אנכי דוד בן אהרון בן חסין חזק

א אֶעְרֹךְ מַהֲלֵל נִיבִי, לִפְנֵי אֱלֹהֵי אָבִי. לְכַבֹּד חֲמֻדַּת לִבִּי, אֱלֹהֵי הַנָּבִיא.
ב מַעַל הָאֵל בִּישׁוּרוֹן, חֲבַצְלַת הַשָּׁרוֹן. אִישׁ מְגֻזֵּעַ אֶהְרֹן, מִשְׁרַת צוּר מְשֻׁנָּבִי.
 לְכַבֹּד חֲמֻדַּת לִבִּי, אֱלֹהֵי הַנָּבִיא.
ב הֵן לֹאֵל עֲלִיּוֹן הוּא, פִּינָחָם הוּא אֱלֹהֵי הַנָּבִיא יִקְרְאוּהוּ, הַגִּלְעָדִי הַתְּשֻׁבִי.
 לְכַבֹּד חֲמֻדַּת לִבִּי, אֱלֹהֵי הַנָּבִיא.
י וּם קָנָא קִנְאָת הָאֵל, הָרֵג בְּכַח וָאֵל. נָשִׂיא שֶׁבֶט יִשְׂרָאֵל, וּבֵת צוּר שְׂמָה כְּזָבִי.
 לְכַבֹּד חֲמֻדַּת לִבִּי, אֱלֹהֵי הַנָּבִיא.
ד יֵן שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ, אִישׁ אֶרְמִית מְשֻׁכָּבוֹ. קִנְאִים פּוֹגְעִים בּוֹ, וַיֹּאמֶר אָרִיק חֲרָבִי.
 לְכַבֹּד חֲמֻדַּת לִבִּי, אֱלֹהֵי הַנָּבִיא.
ו יָקָם מִתּוֹךְ עֵדָה, רִמָּח בִּידוֹ הָדָה. וַיַּחְרֹד חֲרָדָה, גִּתְנָפֶר כְּמוֹ לָבִיא.
 לְכַבֹּד חֲמֻדַּת לִבִּי, אֱלֹהֵי הַנָּבִיא.
ד קָר בְּחֶרְבוֹ אוֹתָם, בְּדֶרֶךְ שְׂכִיבָתָם. עַל־הָאָרֶץ חֲבָטָם, וּלְמִשְׁחָה אוֹתָם הִבִּיא.
 לְכַבֹּד חֲמֻדַּת לִבִּי, אֱלֹהֵי הַנָּבִיא.
ב שָׁכַר זֹאת אֵל חַי גִּעְלָם, נָתַן שְׁכָרוֹ מְשָׁלָם. בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם, וַיִּכְפֹּר עָלֵי חוֹבִי.
 לְכַבֹּד חֲמֻדַּת לִבִּי, אֱלֹהֵי הַנָּבִיא.

✽ תפילות לבעלי-הברית ✽

מלבד קיום מעשה המצוה של ברית מילה, יש לאבי הבן לקיימה בדיבור, במחשבה, וברצון הלב^א. ולכן יאמר האב נוסח "לשם יחוד" קודם המילה, ויזכיר בפיו ויכוין בליבו שמקיים המצוה, כדי לקיים מצות ה' יתברך שציוה בתורתו הקדושה, וישמח שמחה גדולה על שזוכה לקיים מצוה זו. וראוי לאבי הבן, לסנדק ולמוהל, שיתפללו קודם המילה על בריאות והצלחת הרך הנימול, ויש סגולה לתפילה זו שתקבל.

✽ תפילה לאבי הבן לפני המילה ✽

(ארוח צדיקים סימן י')

לְשֵׁם יְחִיד קִדְשָׁא בְּרִיד־הוּא וְשְׂכִינְתָּהּ, בְּדִחְלוֹי בִּירָאָה, פֶּן יִקְצֹר בַּעֲבוּדָה וְרַחֲמֵינוּ אַהֲבָה, שְׁזוּכָה לַעֲבוֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְרַחֲמֵינוּ וְדִחְלוֹ, לְיַחְדָּא שֵׁם אוֹת יו"ד וְאוֹת ה"א בְּאוֹת וְאו"ו וְאוֹת ה"א בְּיַחְדָּא שְׁלָיִם יַצִּיר בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ יְהוָה. ויכוין שהחיבור באורות העליונים והשמות הקדושים, הוא חיבור שלם ומוחלט, ללא שום פירוד וקיצוץ חס־ושלום, ושכל השמות והכינויים הקדושים מתפשט אור אחד מראש ועד סוף, בְּשֵׁם כָּל־יִשְׂרָאֵל כי נשמתו היא ענף ואיבר אחד מאור השכינה הכוללת נשמות כל־ישראל שהם גוף אחד, ובעשותו המצוה או התפילה, הוא מאיר בנשמות ישראל כולם, ובפרט בנשמות שמשורשו, וּבְשֵׁם כָּל־נֶפֶשׁ רֵיחַ נְשָׁמָה חַיָּה יַחֲיִידָה דְּכָלְלוֹת אֲצִילוֹת בְּרִיאָה יַצִּירָה עֲשִׂיָּה, דְּכָל־פְּרָצוּף וּסְפִירָה דְּפָרְטִי אֲצִילוֹת בְּרִיאָה יַצִּירָה עֲשִׂיָּה, דְּכָל־נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַמְתִּיחִסִּים אֶל־שְׂרָשֵׁי נִפְשָׁנוּ רֵיחָנוּ נְשָׁמָתָנוּ חַיָּתָנוּ יַחֲיִידָתָנוּ, וְגַם לְתַקֵּן נְשָׁמוֹת דְּכָל־יִשְׂרָאֵל הַחֲסִרִים מִתְקוֹן מִצְוָה זו.

וַיְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְהוָה יֵאָדָרְנָהּ אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂיֵהָא עֲתָה עַת רָצוֹן לְפָנֶיךָ, לַהֲיוֹת עוֹלָה מִצְוָה זו לְפָנֶיךָ, אֲשֶׁר אֲנִי מְקִים מִצְוֹת עֲשֵׂה דְאוֹרֵיתָא, כְּמוֹ שֶׁצִּוְּנוּ יְהוָה יֵאָדָרְנָהּ אֱלֹהֵינוּ בְּתוֹרָתוֹ הַקְדוּשָׁה; וּבַיּוֹם הַשְּׂמִינִי, יִמּוֹל בְּשָׂר עֶרְלָתוֹ: וְעַל־יְדֵי קִיּוֹם הַמִּצְוָה הַזֹּאת, יִתְעוֹדְרוּ שְׂרָשֵׁי הַנִּפְשׁוֹת, רוּחוֹת, נְשָׁמוֹת, חַיּוֹת, יַחֲיִידוֹת – שֶׁל הַתִּינוּק הַזֶּה הַנִּמּוֹל – בְּשֶׁרֶשׁ בְּאָדָם הָעָלוּן, וְעַל־יְדֵי מִצְוֹת הַמִּלָּה שֶׁהִיא בְּרִיתַת הָעֶרְלָה לְמִטָּה, תִּכְרַת גַּם בֵּן לְמַעֲלָה, שֶׁהִיא קְלַפַּת נְגָה הַסּוֹכֶכֶת יְסוֹד אִבְר הַקְדוּשׁ, וְתִתְבַּטֵּל אַחֲזִיזָתָהּ, וְהַאֲלִילִים פְּרוֹת יִפְרִתוּן וְיִתְקַים הַמִּקָּח, שֶׁהוּא הַתְּפִשְׁמוֹת הַחֲסֵד בְּז"א, וְתִתְחַזֵּר

הערות ומקורות

א. כמו שכתב רבנו האר"י ז"ל (שער הגלגולים הקדמה טז) בכל קיום מצוה.

אומרים פסוק "שמע ישראל" וגו', עבור קבלת עול מלכות שמים:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יְהוָה אֱלֹהֵינוּ,

יְהוָה יאהרונה | אֶחָד:

אומרים "ה' מלך" וגו', שיש בו סוד התגלות שם קדוש^ד:

יְהוָה יאהרונה מֶלֶךְ, יְהוָה יאהרונה מֶלֶךְ,

יְהוָה יאהרונה | יְמִלֵךְ לְעֵלָם וְעַד: ב' פעמים

אומרים "אנא ה' הושיעה נא" וגו', ויכונו שהילד יהיה צדיק והברית תתקיים כתיקנה:

אֲנֵּה יְהוָה יאהרונה הוֹשִׁיעָה נָא לנימול, שיזכה לתורה ולחופה ולמעשים

טובים, ב' פעמים

אֲנֵּה יְהוָה יאהרונה הַצְלִיחָה נָא לנימול, בטובות וגשמיות, שיזכה לעושר

וכבוד וחיים ארוכים ♦ ב' פעמים

מצוה על האב להחזיק את התינוק בידיו ולמוסרו בעצמו אל הסנדק. אמנם, מאחר שמן הראוי שרבים ישתתפו במצוה כדי שיזכו בהארת המצוה, יש נוהגים שאבי הילד מוסר את התינוק לאדם אחר, והוא מוסרו למוהל, והמוהל לסנדק. ♦ **ערוות** הקטן אינה ערוה לעניין ברכות כלל, ולכן אין לכסותה בשעת הברכות. אבל מי שמל אדם גדול, יכסה את ערוותו בשעה שמברך על המילה, ולאחר מכן יגלה את ערוותו וימול. ויאחז המוהל את הערלה בידו בשעת הברכה על המילה, כדי שיוכל למולו מיד בסיום הברכה, שעלידייך מונע צער וסכנה

הערות ומקורות

ד. וכתב הרב זכר דוד (מ"א פכ"ח) בשם הרב מאורי אור, שכמו שבזכות המילה יצאו ישראל ממצרים, ואז היה נקרא הקב"ה מלך לבדו ולא השרים, כמו שנאמר (שמות טו, יח): "ה' ימלוך לעולם ועד", כך אנו מבקשים בשעת המילה שהקב"ה ימלוך עלינו, "והיה ה' למלך על כל הארץ" וגו' (זכריה יד, ט), ואז "מכון לשבתך פעלת ה'" וגו' (שמות טו, יז).

ה. וביאר רבנו יוסף חיים ז"ל בספרו מלאך הברית (משפטים, כן תנשה), "כי במילה נשלם שם הוי"ה, ובשלימות השם ברוך-הוא תתעורר השמחה, ולכן, כל "והיה" לשון שמחה, אותיות "והיה" הן אותיות הוי"ה ברוך-הוא. ואז אנחנו צריכים להתפלל בעת שמחתנו בעד הנימול, שבו נתייחד השם ברוך-הוא. עליכן נאמר: "אנא ה' הושיעה נא" - לנימול, שיזכה לתורה ולחופה ולמעשים טובים, כשם שזכה למילה, כן יזכה לתורה - שיש בה יחוד השם, ולחופה - שגם-כן יש בה יחוד השם [י' באיש ו-ה' באשה], וכן המצוה יש בה יחוד השם [כי מ"ץ בא"ת-ב"ש הוא י"ה, נמצא שמצוה אותיות הוי"ה]. "אנא ה' הצליחה נא" - לנימול, בטובות וגשמיות, שיזכה לעושר וכבוד וחיים ארוכים".

"והשם פקד"

**דברי חיזוק
והכוונה
לזוגות המצפים לישועה**

"והשם פקד"

פתיחה

הנה מצינו שהיו אמותינו כולן עקרות, שרה - שנאמר בה [בראשית יא, ל] "ותהי שרי עקרה", רבקה - שנאמר בה [בראשית כה, כא] "כי עקרה היא", רחל - שנאמר בה [שם כט, לא] "וירא ה' כי שנאה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה", ולאה - מהנאמר באותו הפסוק עצמו, שממה שהוצרכה לאה לפתיחת רחמה, מוכח שהיתה עקרה קודם הריונה.

גם אבותינו הקדושים, אברהם ויצחק, היו עקרים, כמבואר בגמרא [יבמות סד, א], "אמר רבי יצחק, יצחק אבינו עקור היה, שנאמר [בראשית כה, כא] "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו", "על אשתו" לא נאמר אלא "לנוכח", מלמד ששניהם עקורים היו וכו'. אמר רבי אמי, אברהם ושרה טומטמין היו [שלא היה ניכר בהם כלל סימני זכר או נקבה], שנאמר [ישעיה נא, א] "הביטו אל צור חֲצִבְתָּם וְאֶל מְקֻבֶּת בּוֹר נְקֻרָתָם", וכתוב [שם, ב] "הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תִּחְזוּלְלָכֶם".

ויש להבין, מדוע ועל מה עשה כך הקב"ה לאבותינו הקדושים אהוביו ואוהביו? ורבותינו ז"ל יישבו ואמרו [יבמות שם], "אמר רבי יצחק, מפני מה היו אבותינו עקורים? מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים".

ויש לבאר זאת על-פי דברי הזוהר הקדוש [תולדות, דף קלו ע"ב] "תא חזי, עשרין שנין אישתהי יצחק עם איתתיה ולא אולידת, עד דצלי צלותיה, בגין דקוב"ה איתרעי בצלותיהון דצדיקיא בשעתא דבעאו קמיה צלותיהון על מה דאיצטריכו, מאי טעמא? בגין דיתרבי ויתוסף רבות קודשא לכל מאן דאיצטריך בצלותיהון דצדיקיא [בוא וראה, עשרים שנה

(*) אמר המביא לבית הדפוס, מאמר זה נמצא בין כתביו של מו"ר הרב המחבר שליט"א, אשר כתבו לפני שנים רבות, והבאנוהו כמות שהוא לתועלת המעיין.

המתין יצחק עם אשתו ולא ילדה, עד שהתפלל תפילתו, מפני שהקב"ה רוצה את תפילת הצדיקים בזמן שהם מבקשים מלפניו על מה שהם צריכים, מה הטעם? בשביל שתתרבה ותתווסף הרבה קדושה לכל מי שצריך בזכות תפילת הצדיקים]". ע"כ. מבואר, כי אבות העולם הם היסוד והמפתח לקיום העולם והצלחתו, וכל השפע הנמשך לעולם בא בזכות תפילתם, ומשום כך אנו מזכירים אותם בכל אחת משלוש התפילות שאנו מתפללים בכל יום, ואמותינו הצדקניות ע"ה כלולות עמהם. וגם האבות והאימהות מתפללים על בני-ישראל ועל השכינה שלוש פעמים בכל יום, כמבואר בגמרא [בבא מציעא פה, ב, ועוד]. ובזהר הקדוש [תרומה קמב, א] כתב, שבזמן שישראל מתפללים שחרית מנחה וערבית, רוח-הקודש נושבת על קברי האבות ומעוררתם להתפלל. ומאחר שהם עצמם המפתח להצלחת וקיום העולם, לכן גם תפילתם היא יסוד עבור כלל התפילות שייאמרו אחרי-כן על-ידי צאצאיהם.

ולפי שהקב"ה רצה לפקוד את העקרות ומעוכבות הריון בישראל על-ידי שישמע לתפילתם, אילו לא היו הם עקרים ועקרות, ולא היו מתפללים על-כך, לא היתה מציאות של פקידת עקרות כלל, וכל אשה שנולדה ללא יכולת הולדה, היתה הולכת לעולמה בלא בנים. לכן הקדים ועשה את האבות והאימהות עקרים, ועל-ידי-כך התפללו אליו שנים רבות, ותפילותיהם הללו הועילו לכל הדורות הבאים אחריהם שגם תפילתם תתקבל לרצון לפני אדון כל, ויפקדו העקרים והעקרות שבישראל [וכיוצא בזה כתב בספר דברי יואל על פרשת תולדות עמוד תקצח].

וזה סוד מה שאמרו רבותינו ז"ל [ברכות כט, א], "בראש-השנה נפקדו שרה רחל ורחל וחסה". שכשם שראש-השנה הוא תחילת השנה והתפילה בו משפיעה על כל יום מימי השנה, כך תפילת האבות והאימהות שנתקבלה לרצון אודות פקידת עקרותם הועילה לכל הדורות הבאים אחריהם. ובמדרש [בראשית רבה נג, ח] אמרו, בשעה שנפקדה אמנו שרה, הרבה עקרות נפקדו עמה, הרבה חרשים נתפקחו, הרבה סומים נפתחו, הרבה שוטים נשתפו. ופירש בבן יהודה [תענית ז, ב ד"ה א"ר אושעיא], שכיון שנפתח צינור של נס זה בפקידת שרה או רבקה, אז נפתחו בנקל צינורות של נס כזה לכמה עקרות, אף-על-פי שאינם ראויים לנס זה. ע"כ. וניתן לפרש בכוונת המדרש, שנפתח פתח בזה גם לדורות הבאים, כי מעשה אבות סימן לבנים.

אלא שהתורה גילתה לנו דבר נוסף בתפילה זו, באומרה: "ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם, אחות לבן הארמי לו לאשה. ויעתר יצחק להשם לנכח אשתו כי עקרה הוּא, ויעתר לו השם, ונתהר רבקה אשתו" [בראשית כה, כ-כא]. ויש להתבונן, מדוע שמע הקב"ה לתפילתו של יצחק יותר מתפילת רבקה על עצמה, באומרו: "ויעתר לו השם, ונתהר רבקה אשתו". וברש"י [שם] פירש,

שגדולה תפילת צדיק בן צדיק מתפילת צדיקה בת רשע. ומקור הדברים במסכת יבמות [סד, א].

ורבנו משה אלשיך ז”ל [בראשית שם] ביאר עוד, על-פי המבואר במסכת יבמות [שם, ובמדרש ילקוט שמעוני תולדות, קי], שיצחק אבינו עליו-השלום היה עקר, כשם שרבקה אמנו היתה עקרה, ואף-על-פי שיצחק ידע זאת, לא התפלל על עצמו כלל, כי-אם על פתיחת רחמה של אשתו, והוא מדויק בלשון הפסוק ”ויעתר יצחק לה’ לנוכח אשתו” - על אשתו לבדה, ומאחר שאמרו רבותינו ז”ל [בבא קמא צב, א] שכל המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה, לכן הקשיב הקב”ה ושמע לתפילת יצחק קודם שפקד את רבקה. מכאן למדנו כוחה של תפילה לפקוד עקרות ומעוכבות הריון.

ומצאנו בספרים הקדושים עיתים וזמנים המיוחדים לתעניות ולתפילות, וכן כמה וכמה פעולות המועילות לפקידת עקרות ומעוכבות הריון, מהם בעניין שמירת מצוות מסויימות והזהירות מעוונות הגורמים לעקרות, ומהם בהנהגות קדושות השייכות לליל טבילה ולימים הקודמים לו. במאמר זה נביא מדבריהם בעניין זה, וזה החלי בעזרת צורי וגואלי.

תפילות ותחינות

תפילה

א. מן האמור אצל אבותינו ואמותינו למדנו, שהמועיל ביותר לפקידה היא התפילה הזכה להקב"ה. ולא עוד, אלא שלפעמים הקב"ה מונע הריון רק מפני הציפייה לתפילה. וחס-וחלילה לבוא לידי ייאוש, כי במו עינינו ראינו הרבה זוגות שלאחר עשרות שנים זכו להפקד. וכתב בספר שבט מוסר [פרק כד], "וכמה מהתימא על אותן הנשים שעברו משנת הארבעים ולא ילדו, שמתייאשות מהרחמים, ואינן שמים על ליבן לנזכרות [האימהות] שחידשן הקב"ה בזקנותן. אלא לעולם תהיה בטחונה של אשה בהקב"ה, שיכול לחדשה כאימהות, שאף-על-פי דבית מטרון [רחם לקבל בו הולד] לא היה להם וילדו".

ובמדרש [בראשית רבה מה, ה] איתא, "ויבוא אל הגר ותהר" [בראשית טז, ד], רבי לוי בר חייתא אמר, מביאה ראשונה נתעברה. אמר רבי חנינא בן פזי, הקוצין הללו לא מתכנשין ולא נזרעים, מאליהן הן יוצאים ומיתמרים ועולים [דרך משל הוא, כלומר, הדברים הפחותים גדלים ללא טורח, ולכן הגר נתעברה מיד מביאה ראשונה]. החיטים הללו, כמה צער וכמה יגיעה עד שלא יעלו [ואילו דבר טוב, אינו מצוי אלא מעט ובטורח גדול, ולכן שרה לא נתעברה אלא עד אחר כמה שנים]. ובילקוט [שמואל-א א, יב] על הפסוק "והיה כי הרבתה להתפלל" איתא, "אמר רבי חייא בשם רבי יוחנן, מכאן שכל המרבה בתפילה, נענה". וכתב על זה רבנו אליעזר פאפו ז"ל בספר אורות אלים [על הילקוט, עמוד רד], "ישמעו החשוכי-בנים ואל יתייאשו מן הרחמים, רק ירבו בתפלה יום ליום ולילה ללילה עד אשר יפקדו".

ובספר חסידים [סימן קל] איתא, "יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפילתו, אלא בעבור תוקף תחנונים ודמעות עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן, אף-על-פי שאין בידו זכות ומעשים טובים, מקבל הקב"ה תפילתו ועושה חפצו".

ועל-כן, כתב רבי אברהם חמווי ז"ל בספר דבק מאח [מערכת ב אות כג], "סגולה נאה שיזכה לבנים, בלי כסף ובלי מחיר: שיתפללו האיש והאשה על הדבר הזה בכל לבב, ואז יקראו וה' יענה. כדאיתא בתנא דברי אליהו [רבא, פרק יח], פעם אחת הייתי עובר ממקום למקום, ומצאני אדם אחד ואמר לי: רבי, מפני מה בעלי-בתים של ישראל נעצרים על הבנים מהיות להם בנים? אמרתי לו: בני, מפני שהקב"ה אוהב אותם אהבה